

Agresja w szkole – przyczyny i skutki

Zachowania agresywne młodzieży na terenie szkoły spowodowane są wieloma różnymi czynnikami, wśród których można wymienić:

- występowanie częstych sytuacji stresowych i frustracyjnych, które blokują podstawowe potrzeby wieku młodzieńczego, spowodowane głównie przez rodziców i nauczycieli,
- niekorzystny układ wzorów osobowych w najbliższej rodzinie, szkole i poza nią,
- niewłaściwy system wychowawczy stosowany przez opiekunów - pobłażliwe traktowanie agresywnych zachowań w okresie wczesnego dzieciństwa,
- niekorzystny układ cech temperamentu,
- uszkodzenia układu nerwowego.

Na podstawy i zachowania agresywne mają wpływ zarówno czynniki środowiskowe jak i osobowościowe. Interakcja tych czynników wyznacza siły i formy typowych dla danej jednostki objawów agresji. Mówiąc o przyczynach zachowań agresywnych trzeba z większą uwagą przyrzeć się szkole, a szczególnie roli, jaką pełni tu nauczyciel, wychowawca. To oni właśnie dostarczają młodzieży modeli współżycia społecznego i w związku z powyższym korzystny wpływ na ich socjalizację wywierają modele:

- bezkonfliktowego zachowania się nauczyciela,
- życzliwej postawy wobec młodzieży,
- sprawiedliwego oceniania ich pracy.

Niekorzystne w procesie uspołeczniania jest postępowanie nauczyciela lub wychowawcy, który powoduje:

- konflikty,
- niesprawiedliwe ocenianie,
- stronniczość,
- faworyzowanie niektórych uczniów (stawianie im mniejszych wymagań oraz tolerowanie ich wykroczeń wpływa destrukcyjnie na przebieg socjalizacji),
- poniżanie uczniów (wyzwiska, ignorowanie ich potrzeb),
- brak zainteresowania uczniem tzn. jego sytuacją w szkole (sukcesy, porażki).

Wyżej wymienione postępowania nauczyciela powodują, że młodzież:

- czuje się pokrzywdzona,
- odnosi się niechętnie lub wrogo do swych uprzywilejowanych kolegów, którzy bronią swej pozycji i związanych z nią uprawnień,
- odnosi się agresywnie do nauczyciela, uczniów,
- stara się podkreślić swoje niezadowolenie przyjmując postawy agresywne lub bierne.

Złe samopoczucie młodzieży w szkole powoduje osłabienie lub zanikanie więzi grupowej, oraz przyczynia się do narastania konfliktów, które niekorzystnie wpływają na społeczne współżycie w grupie co ostatecznie prowadzi do negatywnego myślenia o szkole. Niesprawiedliwa ocena jest odebrana przez młodego człowieka jako niedocenywanie jego pracy

„Computer College”

Koszalin ul. H. Modrzejewskiej 71

www.szkola.cc.edu.pl tel. 094 341-1741

i umiejętności. W efekcie prowadzi to do gniewu, frustracji co w konsekwencji może być przyczyną agresji skierowanej na słabszego kolegę, który został lepiej oceniony lub też wycofania się z życia szkoły (wagarowanie, słaba aktywność na lekcji, brak zainteresowania zdobywaniem wiedzy z określonych przedmiotów). Negatywne emocje mogą również zostać rozładowane poprzez wulgaryzmy, dokuczanie innym uczniom czy też dewastację mienia szkolnego, tj. pisanie po ścianach, niszczenie gazetek szkolnych, śmiecenie.

Innym czynnikiem, powodującym agresję jest **nadużywanie kar**, jako środka wychowawczego. Karanie korzystnie oddziałuje na wychowanka tylko wtedy, gdy są wywierane przez osobę, z którą karany się identyfikuje i nie przejawia wobec niej wrogości. Ukarany uczeń musi zdawać sobie sprawę, za co została wymierzona kara, rozumieć ją i akceptować jako sprawiedliwą. Nałożona kara na ucznia musi być z nim przedyskutowana aby nastąpiło zrozumienie i konstruktywne zaplanowanie zachowania na przyszłość w celu wyeliminowania podobnych negatywnych zachowań. Ponadto, nie wolno karać uczniów za brak zdolności czy umiejętności uniemożliwiających poprawne wykonanie danej czynności. Kara nie może zależeć od emocjonalnego nastawienia wychowawcy, nauczyciela, uderzać w godność ucznia. W takich sytuacjach karanie może spowodować skutek przeciwny od zamierzonego. Młody człowiek czuje się pokrzywdzony, upokorzony i niesprawiedliwie potraktowany. Wówczas negatywne emocje, nagromadzone podczas tego zdarzenia mogą spowodować negatywne skutki i trudne do przewidzenia zachowania.

Zaburzenia socjalizacji mogą być również spowodowane zakłóceniami w kontaktach z rówieśnikami. W okresie dorastania nasila się potrzeba kontaktów z rówieśnikami, zyskiwania ich poparcia i przynależności do określonej grupy. W osobie, która jest izolowana lub odrzucana przez grupę wytwarza się stan napięcia wywołujący występowanie różnych form zachowań agresywnych. Tego rodzaju postępowanie jest częściej manifestowane przez jednostki, które w dotychczasowym swym życiu nauczyły się tego, skutecznie stosując je w różnych sytuacjach konfliktowych, tzn. w sytuacjach, w których realizacje ich potrzeb spotykały się ze sprzeciwem otoczenia. Młodzież ta osiąga swoje cele zmuszając np.: słabszych kolegów do ustępstw, zyskując czasem w ten sposób podziw i uznanie; nauczyciela do częstego przerywania prowadzonej lekcji aby skupić się na manifestacji ucznia; zaangażowania wychowawcy, pedagoga, dyrektora szkoły do działań mających na celu wyjaśnienie żądań i zrealizowanie potrzeb młodego człowieka.

Zachowaniem agresywnym równie często towarzyszy społeczna dezaprobatą oraz różne formy represji powodujące poczucie zagrożenia i wywołujące postawę obronną. Skłania to młodego człowieka do dalszej walki co jednocześnie wzmacnia represję rówieśników powodując często w efekcie społeczne odrzucenie.

Podsumowując rozważania na temat agresji stosowanej przez dzieci i młodzież na terenie szkoły można powiedzieć, że w obrębie placówki istnieje agresja:

- **jawna,**
- **behawioralna,**
- **ukryta.**

W codziennym funkcjonowaniu szkoły zauważyć można wszystkie wyżej wymienione rodzaje agresji. Istnieje więc przemoc skierowana na inne osoby, gdy np. w czasie przerwy potraça lub uderza drugiego. Tego typu zachowania w szkole mają swe źródło we frustracji i

„Computer College”

Koszalin ul. H. Modrzejewskiej 71

www.szkola.cc.edu.pl tel. 094 341-1741

stresie, ze względu na wymagania udaremniające zaspokojenie nasilonych w tym stadium potrzeb.

Agresja jest poważnym problemem w szkole. Dzieci uciekające się do tego typu zachowań sprawiają poważne trudności wychowawcze, gdyż ich zachowanie nacechowane jest brakiem zdyscyplinowania, które powoduje częste naruszanie szkolnego regulaminu i innych norm życia społecznego. Osoby takie wywierają destrukcyjny wpływ na układ stosunków społecznych w grupie, powodując powstawanie w niej antagonizmów i częstych konfliktów. Wielu uczonych na całym świecie podkreśla jak ważne jest wspieranie szkoły w rozwiązywaniu problemu agresji. Szkoła ich zdaniem musi uczyć jak radzić sobie w sytuacjach stresowych. Jej obowiązkiem jest tworzenie dobrego klimatu i sprawiedliwe traktowanie uczniów, wspieranie samorządności uczenie funkcjonowania w społeczeństwie oraz tolerancji dla innych kultur.